

Nowelizacja ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów

- najważniejsze zmiany

Bartosz Wyżykowski

Ossa, Rawa Mazowiecka, 30 listopada 2013 r.

Agenda:

- I. Czym jest ochrona konkurencji?
- II. Główne cele nowelizacji
- III. Odpowiedzialność osób zarządzających
- IV. Jak uniknąć kar?
- V. Zmiany proceduralne
- VI. Ochrona konsumentów

Czym jest ochrona konkurencji:

Czym jest ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów?

- **ochrona konkurencji = ochrona wolności gospodarczej = ochrona konsumentów**

(consumer welfare);

- ochrona przed działaniami podmiotów prywatnych i zbytnej ingerencji państwa;

Kogo dotyczy?

- każdego, jeżeli naruszy przepisy ustawy,

ALE:

musi być na tyle silnym by naruszać **INTERES PUBLICZNY** →

wpływ na ilość, jakość, cenę lub zakres wyboru towarów lub usług

Główne cele nowelizacji:

Cele nowelizacji:

- większa ochrona konkurencji i w konsekwencji konsumentów;
- szybsze i skuteczniejsze wykrywanie niedozwolonych praktyk – programy liniency i liniency plus;
- szybsze zakończenie spraw – dobrowolne poddanie się karze;
- zmiany w przepisach dot. kontroli koncentracji;
- wzmocnienie gwarancji praw przedsiębiorców (?);

Odpowiedzialność osób zarządzających

Odpowiedzialność osób zarządzających

Jak jest obecnie?

Kto będzie odpowiadał?

- osoba zarządzająca – kierujący przedsiębiorstwem, w szczególności osoba pełniąca funkcję kierowniczą lub wchodząca w skład organu zarządzającego;
 - pojęcie niedookreślone;
 - zarząd spółki – w spółce kapitałowej
 - wspólnik posiadający prawo do prowadzenia spraw spółki – w spółkach osobowych
 - rada nadzorcza, dyrektorzy departamentów (?)
 - także osoba, która już nie pracuje!

Odpowiedzialność osób zarządzających

Za co będzie odpowiadała osoba zarządzająca?

- za umyślne dopuszczenie do naruszenia przez przedsiębiorcę zakazu porozumień ograniczających konkurencję ;
- w ramach sprawowanej funkcji, w czasie trwania naruszenia;

Czym są porozumienia ograniczające konkurencję?

- zmony cenowe (kartele);
- podział rynku;
- podobne umowy, ale różne warunki dla różnych podmiotów;
- eliminowanie/ograniczanie przedsiębiorców nieobjętych porozumieniem;
- uzależnianie zawarcia umowy od dodatkowych nieuzasadnionych świadczeń;

Brak kary za: 1) naruszenie zbiorowych interesów konsumentów,
2) nie zgłoszenie koncentracji, 3) nadużycie pozycji dominującej;

Odpowiedzialność osób zarządzających

- charakter odpowiedzialności – delikt administracyjny;
- odpowiedzialność od chwili wejścia w życie ustawy;
- odpowiedzialność następcza w stosunku do przedsiębiorcy;
- ALE! – kara będzie nakładana w tym samym postępowaniu co na przedsiębiorcę
tj.: w decyzji o uznaniu praktyki przedsiębiorcy za naruszającą konkurencję
- wysoka kara pieniężna – do 2 mln. zł;
- czy można się ubezpieczyć od odpowiedzialności?
- odwołanie do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów na tych samych zasadach co przedsiębiorcy!

Odpowiedzialność osób zarządzających

Charakter odpowiedzialności wg. prawa polskiego – delikt administracyjny,

TYMCZASEM:

- zgodnie z art. 6 Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, postępowanie antymonopolowe przed Prezesem UOKiK jest postępowaniem karnym;
- w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego, zasady sądowej weryfikacji prawidłowości orzeczenia organu regulacji w którym nakładana jest kara pieniężna, powinny odpowiadać wymogom analogicznym do tych, jakie obowiązują sąd orzekający w sprawie karnej;

Odpowiedzialność osób zarządzających

Brak wystarczających gwarancji procesowych dla osoby zarządzającej:

1) Na etapie postępowania przed Prezesem UOKiK:

- skupienie kompetencji dochodzeniowych, oskarżycielskich i orzeczniczych;
- brak „aktu oskarżenia” umożliwiające odniesienie się do stawianych zarzutów;
- brak możliwości odmówienia przekazania informacji i dokumentów np. z powołaniem się na tajemnicę dziennikarską, telekomunikacyjną itd.;
- kary pieniężne dla osób zarządzających za utrudnienie kontroli/przeszukania i za odmowę przekazania informacji w wysokości do 176 083 zł!
 - czyni prawo do milczenia iluzorycznym;
 - *de facto* nakaz samooskarżania;

Odpowiedzialność osób zarządzających

Brak wystarczających gwarancji procesowych dla osoby zarządzającej:

2) Na etapie postępowania przed Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

- postępowanie ma charakter hybrydowy → quasi-cywilny;
- brak gwarancji na wzór postępowania karnego;
- naruszenie zasady skargowości → postępowanie sądowe wszczynać będzie odwołanie osoby ukaranej;
- formalnie, ciężar dowodu obciąża osobę zarządzającą → brak domniemania niewinności
- naruszenie zasady formalnego prawa do obrony – brak zasady LPP;

Jak uniknąć kar?

Jak uniknąć kar?

Wysokie kary w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów:

Kary dla przedsiębiorcy:

- kara do 10% od obrotu osiągniętego w poprzedzającym roku obrotowym – za naruszenie przepisów materialnych;
- kara do 10% średniego obrotu ostatnich 3 lat –
gdy obrót w poprzedzającym roku obr. nie przekracza 100 000 euro;
- kara do 10 000 euro – gdy w ostatnich 3 latach brak jest obrotu, lub gdy jest on mniejszy niż 100 000 euro;
- kara do 50 mln euro – za naruszenia proceduralne;

Jak uniknąć kar?

Wysokie kary w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów:

Kary dla osób zarządzających:

- kara do 2 mln zł – za umyślne dopuszczenie do naruszenia przez przedsiębiorcę zakazu praktyk ograniczających konkurencję
- kara do 50 krotności przeciętnego wynagrodzenia = 3521,67 zł X 50 = ok. 176 083 zł – za naruszenia proceduralne

Jak uniknąć kar?

- 1) Nie naruszać zakazu praktyk ograniczających konkurencję;
- 2) Nie dopuszczać się praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów;
- 3) Współpraca z Prezesem UOKiK:
 - dobrowolne poddanie się karze (procedura settlements);
 - program liniency;
 - program liniency plus;

Jak uniknąć kar?

1. Dobrowolne poddanie się karze (procedura settlements):

- nowy nieobligatoryjny instrument w każdym postępowaniu antymonopolowym;
- cel: przyśpieszenie i uproszczenie postępowania;
- Prezes UOKiK informuje przedsiębiorcę/osobę zarządzającą o wykryciu praktyki, ocenie prawnej sprawy, przewidywanej karze i możliwości obniżenia kary;
- przedsiębiorca/osoba zarządzająca może złożyć oświadczenie o dobrowolnym poddaniu się karze;
- **obniżka kary do 10 %;**
- **wady instytucji:** 1) niewielka obniżka kary, 2) prawo Prezesa UOKiK do odstąpienia od procedury na każdym etapie, jeżeli nie przyspieszy to postępowania!

Jak uniknąć kar?

2. Program liniency:

- odstąpienie od wymierzenia kary lub jej obniżenie ALE TYLKO w sprawach porozumień ograniczających konkurencję;
- obowiązująca już procedura, nowelizacja doprecyzowuje przepisy;

Procedura:

- 1) złożenie wniosku przez przedsiębiorcę/osobę zarządzającą;
- 2) opis porozumienia we wniosku;
- 3) przekazanie wszelkich dowodów i informacji na temat porozumienia;
- 4) pełna współpraca z Prezesem UOKiK;

Jak uniknąć kar?

Kiedy Prezes UOKiK odstąpi lub obniży karę?

1) Odstąpienie od kary:

- przedsiębiorca jako pierwszy złożył wniosek;
- przedstawił dowody wystarczające do wszczęcia postępowania, których organ antymonopolowy nie posiadał;
- nie nakłaniał innych przedsiębiorców do uczestnictwa w porozumieniu;

2) Obniżenie kary:

- brak spełnienia łącznie ww. warunków;
- **Obniżka o 30-50%** - dla przedsiębiorcy który jako pierwszy spełnił warunki;
- **Obniżka o 20-30%** - dla przedsiębiorcy który jako drugi spełnił warunki;
- **Obniżka do 20%** - dla pozostałych przedsiębiorców;

Jak uniknąć kar?

3. Program liniency plus:

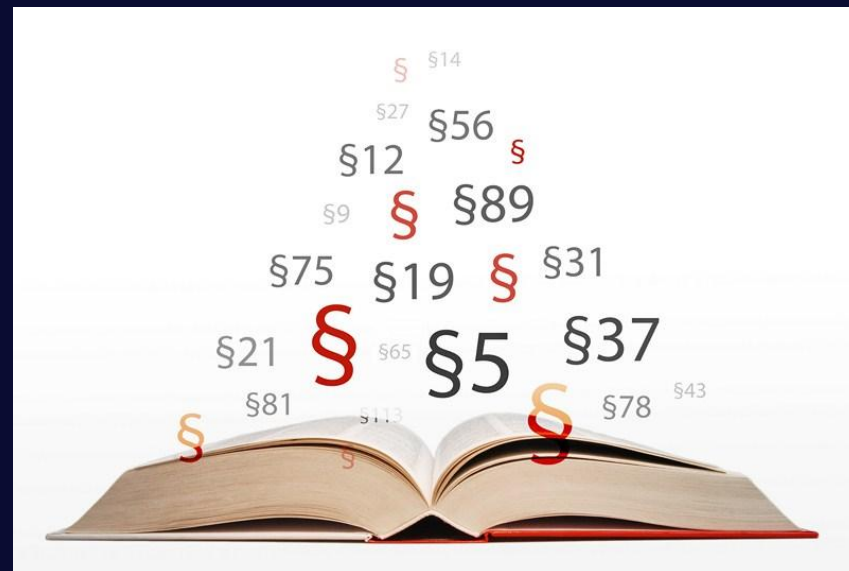
Na czym polega?

- dodatkowa obniżka kary dla przedsiębiorcy, który w programie liniency nie uzyskał całkowitego zwolnienia z kary;
- pod warunkiem ujawnienia informacji na temat innego nieznanego organowi antymonopolowemu niedozwolonego porozumienia (brak wszczęcia postępowania w sprawie);
- dostarczenie jako pierwszy dowodów nieznanym organowi antymonopolowemu;
- cel: wzrost skuteczności wykrywalności niedozwolonych porozumień;

Korzyści:

- **dodatkowa obniżka w wysokości 30 %** - za pierwsze porozumienie;
- **odstąpienie od wymierzenia kary** - za drugie porozumienie (wniosek liniency);

Zmiany proceduralne

Zmiany proceduralne

Zmiana terminów postępowania:

1) Postępowanie wyjaśniające:

- z 30 dni do 4 miesięcy;
- z 60 dni do 5 miesięcy w sprawach szczególnie skomplikowanych;

2) Postępowanie w sprawach koncentracji:

- wprowadzenie 2 etapów;
 - Etap 1: 1 miesiąc
 - Etap 2: w sprawach szczególnie skomplikowanych termin podlega przedłużeniu o 4 miesiące;

3) Postępowanie w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów:

- z 2 do 4 miesięcy;
- z 3 do 5 miesięcy w sprawach szczególnie skomplikowanych;

Zmiany proceduralne

Zmiana terminu przedawnienia antymonopolowego:

- Projekt zakłada wydłużenie terminu na wszczęcie postępowania w sprawach praktyk ograniczających konkurencję do 5 lat od końca roku w którym zaprzestano stosowania praktyki;
- Obecnie termin ten wynosi 1 rok od końca roku w którym zaprzestano stosowania praktyki
 - będzie on nadal stosowany do praktyk zaniechanych przed dniem wejścia w życie nowelizacji

Zmiany proceduralne

Odwołanie od decyzji Prezesa UOKiK:

- wydłużenie terminu na odwołanie z 2 tygodni do 1 miesiąca;
- stosuje się również do decyzji wydanych przed dniem wejścia w życie nowelizacji, jeżeli w tym dniu nie upłynął termin dotychczasowy;
- termin na przekazanie akt do SOKiKu: niezwłocznie, nie dłużej niż 3 miesiące;

Zmiany proceduralne

Kontrola i przeszukanie:

- formalne rozdzielenie procedury kontroli od procedury przeszukania;
- cel: przyśpieszenie i usprawnienie procedur;

Jaka jest różnica?

- kontrola w założeniu ma polegać na współpracy pomiędzy organem antymonopolowym, a kontrolowanym przedsiębiorcą;
- przeszukanie będzie zbliżone do przeszukania przeprowadzanego przez Policję na podstawie kodeksu postępowania karnego;

Zmiany proceduralne

Przeszukanie:

Zakres przeszukania:

- przeszukanie pomieszczeń i rzeczy przedsiębiorcy;

Warunki przeszukania:

- tylko za zgodą Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów;
- tylko w sprawach praktyk ograniczających konkurencję;
- 1) w toku postępowania wyjaśniającego – ale tylko gdy jest podejrzenie poważnego naruszenia przepisów, zwłaszcza gdy jest obawa zatarcia dowodów;
- 2) w toku postępowania antymonopolowego;
- gdy jest podejrzenie, że informacje lub przedmioty mogące stanowić dowód w sprawie znajdują się u przedsiębiorcy;

Jak przedsiębiorca może się bronić?

- prawo do składania zażaleń, w terminie 7 dni od zarzucanego naruszenia;
- skutek: dowody nie będą mogły być wykorzystane w toku postępowania;
- ALE: brak zażalenia na postanowienie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów;

Zmiany proceduralne

Ochrona poufności komunikacji pomiędzy niezależnym prawnikiem a przedsiębiorcą zasada LPP (legal professional privilege);

Na czym polega?

- prawo do zachowania w tajemnicy treści korespondencji z adwokatem lub radcą prawnym;

Czy obowiązuje w Polsce?

- brak wyraźnej podstawy prawnej;
- wynika z orzecznictwa;
- wyprowadzana jako element prawa do obrony z:
 - 1) art.. 6 Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności;
 - 2) art.. 48 Karty Praw Podstawowych;

Zmiany proceduralne

Ochrona poufności komunikacji pomiędzy niezależnym prawnikiem a przedsiębiorcą:

- w nowelizacji: ograniczenie zasady LPP tylko do przeszukania;
- brak regulacji dla:
 - 1) kontroli;
 - 2) żądania informacji na podstawie art. 50 ustawy;

Skutek:

- w celu powołania się na zasadę LPP, w praktyce przedsiębiorca najpierw będzie musiał odmówić współdziałania z kontrolującym lub odmówić przekazania informacji na podstawie art. 50 ustawy → w ten sposób doprowadzając do wszczęcia przeszukania;

Zmiany proceduralne

ALE:

- za nieudzielenie informacji lub utrudnianie kontroli grozi:
- kara do 50 mln euro – dla przedsiębiorcy;
- kara do 50 krotności przeciętnego wynagrodzenia = ok. 205 500 zł – dla osoby zarządzającej

Podobny problem z innymi tajemnicami prawnie chronionymi:

- tajemnica telekomunikacyjna;
- tajemnica dziennikarska;
- brak wyraźnej regulacji umożliwiającej odmowę przekazania informacji lub dokumentów;

Ochrona konsumentów

Ochrona konsumentów

Ochrona konsumentów – lista ostrzeżeń publicznych:

- wprowadzenie do projektu art. 73a;
- uprawnia Prezesa UOKiK do prewencyjnego informowania o podejrzanej działalności przedsiębiorcy, przed wydaniem ostatecznej decyzji w sprawie;
- instytucja na wzór tzw. listy ostrzeżeń KNF;
- obowiązek czy uprawnienie (?)

Ochrona konsumentów

Kiedy Prezes UOKiK będzie miał prawo opublikować informację?

- dopiero w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów;
- jeżeli istnieje szczególne uzasadnione podejrzenie, że, zachowanie przedsiębiorcy stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów;
- jeżeli zachowanie to może spowodować znaczne straty lub niekorzystne skutki dla szerokiego kręgu konsumentów

Ochrona konsumentów

Na czym polega praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów?

- 1) stosowanie klauzul abuzywnych;
- 2) udzielanie nieprawdziwej, nierzetelnej i niepełnej informacji;
- 3) inne nieuczciwe praktyki rynkowe;
- 4) czyny nieuczciwej konkurencji, np.:
 - wprowadzające w błąd oznaczenie towarów lub usług;
 - naśladownictwo produktów;
 - sprzedaż lawinowa;

Ochrona konsumentów

Jaki charakter będzie miała publikowana informacja?

- inny charakter informacji w porównaniu z tzw. listą KNF;
- informacja podawana będzie do publicznej wiadomości, w tym na stronie internetowej urzędu;
- publikowane będą zgromadzone w toku postępowania informacje o domniemanym bezprawnym zachowaniu i jego prawdopodobnych skutkach;

Ochrona konsumentów

Jak przedsiębiorca może się bronić?

- podstawą publikacji będzie postanowienie wydawane przez Prezesa UOKiK;
- postanowienie przedsiębiorca będzie miał prawo zaskarżyć do SOKiKu;
- BRAK SUSPENSYWNOŚCI - zaskarżenie postanowienia nie będzie wstrzymywało publikacji;

ALE:

- SOKiK będzie miał prawo wstrzymać wykonanie postanowienia;
- SOKiK będzie miał prawo uchylić postanowienie = wstrzymanie publikacji;
- odpowiedzialność organu antymonopolowego za pomyłki na zasadach ogólnych;

Pytania

Kontakt:

Bartosz Wyżykowski
aplikant radcowski

Departament Prawny, Konfederacja
Lewiatan

Tel.: +48 22 559 93 36

E-mail:

bwyzykowski@konfederacjalewiatan.pl

